

فصل سوم

➤ پیوست ها

پیوست الف)

اقدامات قانونی (تا کنون) برای مناسب سازی و توسعه محیط های بی مانع برای افراد دارای ناتوانی و معلولیت

مکاتبات و بخشنامه ها

تصویب نامه هیئت وزیران ۱۳۷۹/۱۱/۲۶

آئین نامه اجرایی بند (ج) ماده ۱۹۳ قانون برنامه سوم

♣ نامه به شماره ۱۷۰۸۱ مورخ ۱۳۷۰/۴/۲۹ به امضاء ریاست محترم جمهور وقت به کلیه استانها در خصوص مناسب سازی ارسال و استانداران ملزم به ارائه گزارش به رئیس جمهور گردیده اند.

♣ طی نامه شماره ۵۳۷۴۹/۱۱ مورخ ۱۳۷۹/۹/۲۲۱ توسط ریاست محترم جمهور وقت به وزارت مسکن در خصوص رعایت مقررات.

♣ تصویب مجموعه ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری در شورای عالی شهرسازی و معماری ایران.

♣ ماده ۳۰ بند الف ۲ مناسب سازی فضا های شهری و روستایی برای جانبازان و معلولین جسمی- حرکتی و اعمال این ضوابط در اماکن و ساختمانهای عمومی و دولتی تا پایان برنامه چهارم

♣ ماده ۳۰ بند ۳ بهبود وضعیت عبور و مرور شهری به همراه افزایش سهم حمل و نقل عمومی تا میزان ۷۵٪ نسبت به کل سفرهای درون شهری.

هیأت وزیران در جلسه مورخه ۱۳۷۹/۱۱/۲۶ بنا به پیشنهاد مشترک وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان بهزیستی کشور و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، موضوع نامه شماره ۳۱۹/۱۵۷۵-۱۰۵/۶۶۷۶ مورخ ۱۳۷۹/۱۰/۵ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به استناد بند(ج)

ماده ۱۹۳ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۷۹- آیین نامه اجرایی بند یاد شده را تصویب نمود.
متأسفانه بدلیل عدم توجه جدی دستگاههای اجرایی و عدم دقت کارشناسان و طراحان عمومی و شهرسازی و معماری نتایج در حد ۵ تا ۱۵ درصد می باشد که نتایج مطلوب و مفیدی از اهداف برنامه سوم نمی باشد.

خوشبختانه مجدداً در برنامه چهارم ماده ۳۰ بند (الف) و با تصویب قانون جامع حمایت از حقوق معلولان در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۸۳/۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی بطور جدی مطرح گردید. به موجب این قانون دولت موظف است زمینه های لازم را برای تأمین حقوق معلولین فراهم و حمایت های لازم را نیز بعمل آورد. به موجب این قانون، کلیه وزارتخانه ها، سازمانها و موسسات شرکتهای دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی موظف می گردند در طراحی، تولید و احداث ساختمانها و اماکن عمومی و معابر و وسایل خدماتی به نحوی عمل نمایند که امکان دسترسی و بهره مندی از آنها برای معلولان نیز همچون افراد عادی فراهم گردد.

با تصویب این قانون در سطح کشور کمیسیون عالی مناسب سازی تشکیل و مقرر گردید، به منظور پیگیری و اجرای ضوابط یاد شده در استانها نیز ستاد(کمیته) مناسب سازی متشکل از نمایندگان ادارات و دستگاههای ذیربط به ریاست معاونت محترم استانداری و دبیری سازمان بهزیستی تشکیل گردد.

در همین راستا باستناد تبصره ۳ ماده ۲ قانون جدید جامع حمایت از حقوق معلولان، سازمان بهزیستی مجاز است در امر مناسب سازی ساختمانها و اماکن عمومی و دولتی دستگاههای مذکور در ماده فوق نظارت و گزارش اقدامات را درخواست نماید. بر این اساس و ماده ۸ آیین نامه ذیربط مصوب هیأت محترم دولت در تاریخ ۱۳۸۴/۳/۴، سازمان بهزیستی کشور موظف به تشکیل ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب سازی گردیده است و طی مکاتبات انجام یافته با نهادهای تعیین شده، نمایندگان با ترکیب ذیل می باشد:

- ۱- وزیر رفاه و تأمین اجتماعی یا معاون ذیربط(رئیس)
- ۲- نماینده ثابت وزارت کشور
- ۳- نماینده ثابت وزارت مسکن و شهرسازی
- ۴- نماینده ثابت سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- ۵- نماینده ثابت وزارت راه و ترابری
- ۶- نماینده ثابت وزارت صنایع و معادن
- ۷- نماینده ثابت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- ۸- نماینده ثابت سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور
- ۹- نماینده ثابت بنیاد شهید و امور ایثارگران
- ۱۰- نماینده ثابت ریاست جمهوری

رئیس جمهور
تصویب نامه هیئت وزیران
بسمه تعالی
تصویب نامه هیئت وزیران ۱۳۷۹/۱۱/۲۶
آئین نامه اجرایی بند (ج) ماده ۱۹۳ قانون برنامه سوم

ماده ۱: تمام دستگاههای اجرایی دولتی و سازمان های غیردولتی و مالکان ساختمانهای با مصرف عمومی مکلفند قسمتهای مورد استفاده عمومی اماکن و ساختمانهای (خصوصی و دولتی) خود را براساس ضوابط مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری، حداکثر ظرف یکسال برای افراد دارای معلولیت که از صندلی چرخدار استفاده می کنند، مناسب سازی نمایند.

ماده ۲: تمام دستگاههای اجرایی دولتی و سازمانهای غیردولتی مکلفند حداکثر ظرف مدت دو سال، نسبت به مناسب سازی محیط داخلی اماکن عمومی خود برای دسترسی معلولان به خدمات مرتبط با آنها اقدام نمایند.

ماده ۳: شهرداریها موظفند ظرف دو سال نسبت به آسایش سازی و مناسب سازی معابر عمومی با اولویت معابر اصلی و نزدیک به تقاطع ها برای تردد معلولان اقدام نمایند.

ماده ۴: شهرداریها موظفند ظرف دو سال نسبت به تجهیز چراغهای راهنمایی معابر به علائم صوتی و نیز برجسته نمودن سطوح پیاده روهای نزدیک تقاطع ها برای استفاده نابینایان اقدام نمایند.

ماده ۵: شهرداریها موظفند در توقف گاههای عمومی تمهیدات لازم را برای در نظر گرفتن محل های ویژه برای توقف وسیله نقلیه معلولان پیش بینی و فراهم نمایند.

ماده ۶: شرکت مخابرات ایران موظف است حداکثر ظرف مدت یکسال نسبت به نصب تلفن های قابل دسترسی برای معلولان اقدام نمایند.

ماده ۷: شرکتها و سازمانهای تاکسیرانی و اتوبوسرانی وابسته به شهرداریها و راه آهن شهری تهران (مترو) موظفند ظرف دو سال نسبت به تأمین خدمات ویژه برای افراد دارای معلولیت اقدام نمایند.

تصویب نامه هیئت وزیران
وزارت مسکن و شهرسازی - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
وزارت رفاه و تأمین اجتماعی

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۳/۲ بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۱۰۰/۴۷۷۸ مورخ ۱۳۸۳/۹/۲۵ وزارتخانه های رفاه و تأمین اجتماعی و مسکن و شهرسازی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و باستناد تبصره (۴) ماده (۲) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۸۳ - آئین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

آئین نامه اجرایی ماده (۲) قانون جامع حمایت از حقوق معلولان

ماده ۱: عبارات زیر در این آیین نامه در معانی مشروح زیر بکار می روند:

الف - مناسب سازی: اصلاح محیط و تدارک وسایل حمل و نقل است بطوری که افراد معلول قادر باشند تا آزادانه و بدون خطر در محیط پیرامون خود اعم از اماکن عمومی، معابر، محیط شهری و ساختمانهای عمومی حرکت کنند و از تسهیلات محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با حفظ استقلال فردی لازم بهره مند شوند.

ب - دستگاههای مشمول این آئین نامه: کلیه وزارتخانه ها، سازمانها، موسسات و شرکتهای دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی.

پ - ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولان: ضوابط مصوب مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۶ شورای عالی شهرسازی و معماری و اصلاحات بعدی آن برای افراد معلول و ناتوان.

ت - اماکن عمومی: کلیه وزارتخانه ها، موسسات و شرکتهای دولتی، اماکن ورزشی، پایانه ها، فرودگاهها، دانشگاهها، قطارهای شهری و برون شهری، مراکز تجاری، بانکها و خودپردازها، بوستان ها، معابر عمومی و نظایر آنها.

ماده ۲: شهرداریهای سراسر کشور موظفند از صدور پروانه احداث و پایان کار برای ساختمانها و اماکن عمومی و معابری که ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولان را رعایت نکرده باشند، خودداری نمایند.

تبصره: کلیه دستگاهها موظفند هنگام تنظیم بودجه سالانه خوداعتبارت مورد نیاز مناسب سازی را پیش بینی و به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و دیگر مراجع ذیربط پیشنهاد نمایند.

ماده ۳: دستگاهها موظفند در طی یک برنامه سه ساله از زمان تصویب و ابلاغ این آئین نامه هر سال حداقل سی درصد (۳۰٪) از ساختمانهای عمومی وابسته را برای استفاده معلولان، ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولان مناسب سازی نمایند.

ماده ۴: شهرداری های سراسر کشور موظفند جهت مناسب سازی اماکن عمومی اقدامات زیر را انجام دهند:

الف- مناسب سازی معابر عمومی با اولویت معابر اصلی و نزدیک به تقاطع ها و همچنین پارک ها
ب- تجهیز و نصب چراغها و علائم راهنمایی مناسب در معابر عمومی و برجسته سازی سطوح پیاده روهای نزدیک به تقاطع ها و همچنین پارکها.
پ- رفع موانع و تطبیق مقررات صدور پروانه ها با ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولان.

تبصره: اعتبار لازم برای اجرای این ماده و سایر مواردی که بر عهده شهرداریها گذاشته شده است از محل اعتبار مربوط تأمین می گردد.

ماده ۵: کلیه شرکتها و سازمانهای حمل و نقل عمومی درون شهری و برون شهری موضوع این آئین نامه موظفند طی یک برنامه پنج ساله نسبت به مناسب سازی اماکن عمومی خود (ایستگاهها، بنادر و فرودگاهها) وسایل حمل و نقل عمومی مربوط بر اساس ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولان اقدام نمایند.

ماده ۶: شرکتهای خودروساز داخلی موظفند استانداردهای لازم جهت ساخت وسایل نقلیه عمومی به منظور استفاده معلولان و جانبازان رارعايت و نسبت به ساخت خودروهای شخصی متناسب با وضعیت معلولان و بنا به سفارش آنان یادستگاههای ذیربط اقدام نمایند.

ماده ۷: سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و بنیاد شهید و امور ایثارگران موظفند با هماهنگی سازمان بهزیستی کشور نسبت به تولید و پخش برنامه های آموزشی در رسانه های عمومی (ملی و استانی) برای ارتقای آگاهی عمومی در زمینه مناسب سازی برای افراد دارای معلولیت اقدام نمایند.

ماده ۸- سازمان بهزیستی کشور موظف است به منظور پی گیری و ایجاد هماهنگی های لازم برای مناسب سازی، ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب سازی را با ترکیب زیر تشکیل دهد:

- ۱- وزیر رفاه و تأمین اجتماعی یا معاون ذیربط او (رئیس)
- ۲- نماینده ثابت وزارت کشور
- ۳- نماینده ثابت وزارت مسکن و شهرسازی
- ۴- نماینده ثابت سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- ۵- نماینده ثابت وزارت راه و ترابری
- ۶- نماینده ثابت وزارت صنایع و معادن
- ۷- نماینده ثابت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- ۸- نماینده ثابت سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور

۹- نماینده ثابت بنیاد شهید و امور ایثارگران

۱۰- نماینده تشکلهای غیردولتی ایثارگران

۱۱- نماینده ثابت شورای هماهنگی تشکلهای غیردولتی معلولان.

تبصره- ستاد می تواند در صورت ضرورت نسبت به دعوت از سایر سازمانهای دولتی و غیردولتی و اشخاص صاحب نظر حسب مورد اقدام نماید.
ماده ۹: نظارت بر اجرای این آئین نامه در سراسر کشور با سازمان بهزیستی کشور بوده و سازمان یاد شده موظف است گزارش نظارتی خود را به هیئت وزیران منعکس نماید.

معاون اول رئیس جمهور

محمد رضا عارف

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری-دفتر رئیس جمهور- دفتر ریاست قوه قضاییه- دفتر معاون اول رئیس جمهور- دفتر معاون حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور- دفتر رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام- دیوان محاسبات کشور- دیوان عدالت اداری- اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی- سازمان بازرسی کل کشور- اداره کل حقوقی- اداره کل قوانین و مقررات کشور- کلیه وزارتخانه ها- سازمانها و موسسات دولتی- نهادهای انقلاب اسلامی- روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران و دفتر هیئت دولت ابلاغ می شود.

قطعه نامه نهایی همایش سراسری مناسب سازی محیط های شهری برای افراد دارای معلولیت

با تأکید بر اهمیت مشارکت عمومی و نهادینه سازی همکاری بین بخشی و نگرش فراگیر در مناسب سازی شهری برای معلولان و کلیه آحاد جامعه و با تأکید بر قوانین و مقررات موجود و بویژه قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی و با ارج نهادن به تلاش های قبلی دستگاهها و نهادهای مختلف در این زمینه و همچنین استفاده از نتایج همایش های قبلی، شرکت کنندگان همایش، این قطعه نامه را جهت ابلاغ و اجرا به مراجع ذیربط اعلام می دارند:

۱- تقویت و فعال سازی دبیرخانه یا ستاد کشوری مناسب سازی و کمیته های استانی مناسب سازی (باستناد تبصره ۳ ماده ۲ و همچنین تبصره ماده ۴ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان و نیز بخشنامه شماره ۱۷۰۸۱ مورخ ۱۳۷۰/۴/۲۹ ریاست محترم جمهوری) با تأکید بر عضویت نمایندگان سازمان های غیردولتی معلولان و سازمان های نظام مهندسی کشور و استانها.

۲- تعیین حداقل یک نفر کارشناس مسئول و مستقل مناسب سازی در سازمان بهزیستی هر استان و همچنین در شهرداریهای مراکز استانها و شهرهای بالاتر از دویست هزار نفر جمعیت.

۳- پیش بینی و تأمین منابع مالی و اعتبارات مطمئن و مستمر برای اجرای مناسب سازی از جمله:

۴- الف- اعتبار فصل ساختمانهای کشوری برای اصلاح ساختمانهای اداری موجود.

- ۵- ب- فصل عمران شهری اعتبارات استانی و اعتبارات تجمیع عوارض سازمان شهرداریها برای مناسب سازی معابر عمومی، فضاهای عمومی و وسایل حمل و نقل عمومی.
- ۶- ج- ایجاد برنامه ای تحت عنوان برنامه مناسب سازی ساختمانها و اماکن عمومی ذیل ردیف دستگاههای اجرایی در لوایح بودجه سالانه و پیش بینی اعتبار برای دستگاههای مختلف.
- ۷- تمام دستگاههای دولتی و سازمان ها و نهادهایی که از بودجه دولت استفاده می کنند موظف می باشند حداکثر تا پایان برنامه چهارم توسعه نسبت به مناسب سازی ساختمانهای عمومی موجود از هر طریق ممکن (از جمله بند ۳ فوق و یا اعتبارات سالانه) اقدام نمایند.
- ۸- شهرداریهای سراسر کشور مکلف شوند حداکثر تا پایان برنامه چهارم توسعه نسبت به مناسب سازی کامل فضاهای عمومی شهری اقدام نمایند.
- ۹- با توجه به آئین نامه اجرایی ماده ۳۳ قانون نظام مهندسی ساختمان مصوب هیئت دولت، پیشنهاد می شود در شناسنامه فنی و ملکی تنظیمی، ضوابط و مقررات لازم الرعایه برای معلولین در ساختمانها پیش بینی و گنجانده شود و در صورت عدم رعایت آنها، برای ساختمان پایان کار صادر نشود.
- ۱۰- باستناد بند ۶ مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری (مصوب سال ۱۳۷۸) دستورالعمل و آئین نامه های موجود مناسب سازی (به منظور تعمیم مناسب سازی برای تک تک افراد در تمام ردههای سنی جنسی و توانایی) در موعد مقرر بازبینی و به روز گردد.
- ۱۱- لزوم پیش بینی و تمهید ساز و کارهای تشویقی و تنبیهی جهت تضمین اجرای مقررات موجود در زمینه مناسب سازی.
- ۱۲- گسترش فرهنگ مناسب سازی از طریق رسانه های جمعی و همچنین، آموزشهای کلاسیک و دانشگاهی توسط دستگاههای فرهنگی مسئول (از جمله صدا و سما- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان بهزیستی)
- ۱۳- تأکید بر اهمیت و ضرورت آموزشهای لازم در حوزه های مدیریتی، فنی و مهندسی برای به روز نگه داشتن دانش مدیران، مهندسان و کارشناسان دستگاههای مسئول در مناسب سازی.
- ۱۴- تأکید بر ایجاد ارتباط موثر و کارآمد با سازمانهای بین المللی بهداشت، درمان و توانبخشی معلولان (از جمله دبیرخانه اسکاپ) از طریق دبیرخانه کشوری با هدف استفاده از تجربیات بین الملل، اخذ دانش فنی و فن آوری های نوین و اجرای پروژه های مشترک.
- ۱۵- پیشنهاد می شود بعنوان ارائه یک الگوی عملی، طرح مناسب سازی شهر بم بعنوان نمونه ای برای محیط شهری و همچنین طرح مناسب سازی مسیر حرم تا حرم (از مشهد تا قم) بعنوان نمونه ای برای معابر و فضاهای عمومی، توسط نهادهای مسئول در اولویت برنامه ریزی و اجرا قرار گیرد.

پیوست ب) فرم ارزیابی

پیاده رو

- **موقعیت مکانی**
- آیا عرض مفید پیاده رو اطراف ساختمان محل خدمت شما حداقل ۱۲۰ سانتیمتر است؟
- آیا موانعی که به هر علتی در پیاده رو نصب شده است حداقل ۱۲۰ سانتیمتر از دیوار فاصله دارد؟
- آیا بین پیاده رو و سواره رو جدول یا اختلاف سطح وجود دارد؟
- آیا پوشش کف پیاده رو از مصالح سخت و غیر لغزنده است؟
- آیا هرگونه شیر فلکه و سایر اجزای تأسیسات شهری در کف معابر در محفظه مناسب در نظر گرفته شده است؟
- آیا در پوششهای موجود در پیاده روها هم سطح پیاده رو است؟

توقفگاه

- **موقعیت مکانی**
- آیا در کنار خیابان اصلی (کوچه) منتهی به ساختمان دو پارکینگ ویژه جانبازان با نصب علامت مخصوص وجود دارد؟
- آیا حداقل عرض ۳/۵ متر برای محل توقف اتومبیل در پارکینگ های مسقف جانبازان با صندلی چرخدار رعایت شده است؟

پل ارتباطی بین پیاده رو و سواره رو

- **موقعیت مکانی**
- آیا در هر ۵۰۰ متر فاصله، بین پیاده رو و سواره رو، پل ارتباطی (روی جوی آب) پیش بینی شده است؟
- آیا پل ارتباطی و پیاده رو هم سطح است؟
- آیا در محل ارتباط پیاده رو با سواره رو علائم حسی قابل تشخیص برای نابینایان وجود دارد؟
- آیا سطح پل غیر لغزنده است؟

محل خط کشی عابر پیاده موجود

- **موقعیت مکانی**
- آیا جزیره وسط خیابان (فضای باز بین دو جدول) در محل خط کشی عابر پیاده برای صندلی چرخدار قابل عبور است؟

راهرو

➤ موقعیت مکانی

➤ آیا عرض راهرو ۱۴۰ سانتیمتر یا بیشتر است؟

الف- آیا کف راهرو غیرلغزنده است؟

ب- آیا از نصب کف پوشها با پرز بلند نیز خودداری شده است؟

➤ در صورت وجود اختلاف سطح در کف راهرو آیا دو سطح راهرو با سطح شیبدار و یا

اختلاف ارتفاع کمتر از ۲ سانتیمتر به صورت مناسبی تأمین شده است؟

ورودیها و بازشوها و در و پنجره

➤ موقعیت مکانی

➤ آیا ورودی اصلی برای استفاده معلولان در نظر گرفته شده است؟

➤ آیا ورودی اصلی به سواره رو یا پارکینگ ساختمان دسترسی مناسب دارد؟

➤ آیا ورودی ساختمان حتی الامکان هم سطح پیاده رو است؟

➤ آیا پیاده رو منتهی به ورودی معلولین با علائم حسی مشخص شده است؟

➤ آیا حداقل عمق فضای جلو ورودی ۱۴۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا حداقل عرض بازشوها در ورودی ساختمان ۱۶۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا به منظور تسهیل در حرکت حداقل ۱۵۰ سانتیمتر سطح هموار در هر دو سوی در وجود دارد؟

➤ آیا حداقل ۳۰ سانتیمتر سطح هموار در طرفین آن وجود دارد؟

➤ آیا ارتفاع دستگیره پنجره از کف حداکثر ۱۲۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا کلیه درها و پنجره هایی که تا کف دارای شیشه هستند در مقابل ضربه صندلی چرخدار محافظت و از شیشه مقاوم ساخته شده اند؟

درها و پنجره ها

➤ موقعیت مکانی

➤ آیا حداقل عرض مفید هر لنگه در برای عبور صندلی چرخدار ۸۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا ارتفاع دید از کف تمام شده ۱۰۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا درها دارای پاخور به ارتفاع ۲۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا چنانچه از درهای چرخان، گردشی، کشویی استفاده می شود یک در معمولی به عرض مفید حداقل ۸۰ سانتیمتر در جوار آنها برای استفاده معلولان ویلچری پیش بینی شده است؟

➤ آیا کلیه درها به سهولت باز و بسته می شوند؟

➤ آیا دستگیره درها از نوع اهرمی بوده و فاصله داخل بین آن و سطح از ۳/۵ تا ۷ سانتیمتر است؟

الف- آیا درها بدون آستانه است؟

ب- اگر در، آستانه دارد آیا حداکثر ارتفاع آستانه آن ۲ سانتیمتر است؟

➤ آیا دستگیره کمی با ارتفاع ۸۰ سانتیمتر بر روی درها نصب شده است؟

پله

➤ **موقعیت مکانی**

➤ آیا علائم حسی در کف، قبل از ورود به قفسه پله برای هشدار به نابینایان وجود دارد؟

➤ آیا عرض کف پله ۳۰ سانتیمتر و حداکثر ارتفاع آن ۱۷ سانتیمتر است؟

➤ آیا حداقل عرض پله ۱۲۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا طرفین پله دست انداز دارد؟

➤ آیا ارتفاع دستگرد از کف پله ۸۵ سانتیمتر است؟

الف- آیا حداکثر قطر میله دستگرد ۳/۵ سانتیمتر است؟

ب- آیا حداقل فاصله آن از دیوار ۴ سانتیمتر است؟

➤ آیا لبه پله کاملاً غیرلغزنده بوده و با اختلاف رنگ قابل تشخیص است؟

➤ آیا لبه مسطح (غیرگرد) است؟

➤ آیا در کناره های عرض پله لبه مخصوص برای جلوگیری از لغزش عصا تعبیه شده است؟

➤ آیا تعداد پله ها بین دو پاگرد کمتر از ۱۲ پله است؟

➤ آیا عمق پاگرد پله ۱۲۰ سانتیمتر یا بیشتر است؟

سطح شیبدار

➤ **موقعیت مکانی**

➤ آیا سطح عرض شیبدار ۱۲۰ سانتیمتر است؟

➤ اگر سطح شیبدار حداکثر ۳ متر طول دارد، آیا حداکثر شیب ۸ درصد با عرض ۱۲۰ سانتیمتر است؟

➤ اگر طول سطح شیبدار بیش از ۳ متر یا حداکثر ۹ متر است، آیا در ازای هر متر افزایش طول ۵۰ سانتیمتر به عرض مفید آن اضافه و ۵٪ از شیب آن کاسته شده است؟

➤ آیا در ۹ متر طول، یک پاگرد به عمق ۱۲۹ سانتیمتر پیش بینی شده است؟ (در سطوح شیبدار دو جهت، عرض پاگرد برابر عرض سطح شیبدار خواهد بود)

➤ آیا کف سطح شیبدار غیرلغزنده است؟

➤ آیا سطوح شیبدار و ورودی ساختمان مسقف است؟

➤ آیا در طرفین سطح شیبدار دستگیره نصب شده است؟

➤ آیا ارتفاع میله دستگرد از کف سطح شیبدار برای شخص نشسته ۷۵ سانتیمتر و برای شخص ایستاده ۸۵ سانتیمتر و برای کودکان ۶۰ سانتیمتر است؟

➤ آیا حداکثر قطر میله دستگرد ۲/۵ سانتیمتر و حداقل فاصله بین آن و دیوار ۴ سانتیمتر است؟

آسانسور

➤ موقعیت مکانی

- آیا حداقل یک آسانسور قابل استفاده برای معلولان روی صندلی چرخدار وجود دارد؟
- آیا آسانسور، هم سطح ورودی یا در دسترس بلا مانع صندلی چرخدار قرار دارد؟
- آیا حداقل فضای انتظار در جلوی آسانسور در هر طبقه ۱۵۰ * ۱۵۰ سانتیمتر مربع است؟
- آیا آسانسور مورد استفاده معلولین در ساختمان دارای مشخصات زیر است:
  - الف- آیا عرض مفید در آسانسور ۸۰ سانتیمتر است؟
  - ب- آیا مجهز به دو در کشویی با چشم الکترونیکی است؟
  - ج- آیا ابعاد مفید اتاقک آسانسور ۱۱۰ * ۱۴۰ سانتیمتر است؟
  - د- آیا دستگیره های کمکی روی دیواره های آسانسور در ارتفاع ۸۰ سانتیمتر از کف اتاقک نصب شده است؟
- آیا دکمه های کنترل کننده آسانسور حداکثر ۱۳۰ سانتیمتر و حداقل برجستگی آن ۱/۵ سانتیمتر و حداقل قطر آن ۲ سانتیمتر و نیز برای استفاده نابینایان قابل تشخیص است؟
- آیا توقف آسانسور با صوت مشخص می شود؟
- توجه: در صورت استفاده از بالابر ساختمان مشخصات کامل آن ذکر شود

فضای بهداشتی

➤ موقعیت مکانی

- آیا در قسمتهایی از ساختمان عمومی که جانبازان و معلولان تردد می کنند، سرویس بهداشتی مخصوص آنان مزین به علائم ویژه تعبیه شده است؟
- آیا حداقل اندازه سرویس بهداشتی ۱۷۰ * ۱۵۰ سانتیمتر مربع است و قابلیت گردش صندلی چرخدار را دارد؟ (فضای قابل گردش برای صندلی چرخدار دایره ای به شعاع ۷۵ سانتیمتر است).
- در صورتی که حداقل اندازه سرویس بهداشتی ۱۷۰ * ۱۵۰ سانتیمتر مربع می باشد؟
- آیا کاسه توالت فرنگی به ارتفاع ۴۵ سانتیمتر از کف است؟
- آیا دستگیره های کمکی در طرفین توالت فرنگی به ارتفاع ۷۰ سانتیمتر از کف و ۲۰ سانتیمتر جلوتر از لبه جلویی کاسه است؟
- آیا دستگیره های کمکی عمودی با فاصله ۳۰ سانتیمتر از جلو کاسه و ۴۰ سانتیمتر بالاتر از نشیمن توالت فرنگی به روی دیوار مجاور نصب شده است؟
- آیا دستگیره اضافی به روی قسمت داخلی در ارتفاع ۸۰ سانتیمتر از کف و ۲۵ سانتیمتر فاصله از محور لولاً نصب شده است؟
- آیا دستشویی سرویس های بهداشتی به نوعی نصب شده است که بدون جابجایی فرد ویلچری از روی توالت فرنگی توسط وی قابل استفاده باشد؟

- آیا ارتفاع روشویی از کف برای جانبازان و معلولان ویلچری ۷۵ تا ۸۰ سانتیمتر است؟
- آیا حداقل عمق بدون مانع در زیر روشویی ۴۵ سانتیمتر است؟
- آیا شیرهای دستشویی به صورت اهرمی و به راحتی باز و بسته می شوند؟
- آیا ارتفاع لبه پائین آینه دستشویی جانبازان و معلولان از کف حداکثر ۹۰ سانتیمتر است؟

پیوست ج) سخنی در باب فلسفه و مبانی ارزشی مناسب سازی

(فرازی از رنجامه یک معلول جسمی حرکتی که برای جابجائی مجبور است از دو عصای زیر بغل استفاده کند)

به نام خداوند عدالت و زیبایی ها

..... آسانسور خراب شد و مجبور شدم حدود ۷۰ الی ۸۰ پله را بالا بروم تا به سالن امتحانات برسم. نفس نفس زنان در حالی که دیگر یارای حرکت نداشتم به طبقه چهارم رسیدم وارد سالن امتحانات شدم که ناکهان صدایی «آشنا» گفت: " آقا جان یک ربع از امتحانات گذشته است همین طور سرتان می اندازید پایین و می روید داخل، بعضی دانشگاه را با ... اشتباه می گیرند. " البته اینکه دانشجوی نفر اول دانشگاه امکان دارد دانشگاه را با جای دیگری اشتباه بگیرد قضاوتش با شما. سرم گیج می رفت و نمی دانستم به خاطر کدامین گناه باید یک ترم عقب بیفتم چون این درس پیش نیاز بود بی اختیار اشکهایم جاری شده بود و من نمی دانستم که فریاد در گلو بند آمده ام را باید بر سر چه کسی خالی کنم به نظر شما ارزش پنج ماه عمر چقدر است؟ مشکل از کجا بود؟ چه کسی باید این مشکل را حل می کرد؟

کدام کاوه باید به داد این فریادهای در گلو مانده برسد؟ تمام پیشرفتهای بشر به دلیل نیاز و احتیاج بشر صورت گرفته است و رفاه کنونی مردم به کنجکاوای اشخاص تیزبین بر می گردد که نیازها را دیده و درصدد رفع آن برآمدند " چشمها را باید شست، جور دیگر باید دید "

باید درک کرد و در عمل هم به آن رسید " ان اکرمکم عندا... اتقیکم " باید فرهنگ شود که همه با ارزشند باید فرهنگ شود که همه باید از فرصتها به طور مساوی برخوردار باشند و بالاخره باید نادیده ها را دید.

اگر محمد رضا به دوستانش می گوید: " شما بروید پارک، من نمی آیم " یعنی چه؟ مطمئناً یک انسان صاحب خرد به راحتی متوجه می شود که او با ویلچر باعث احتمالاً مشکلات دیگری در پارک برای دوستانش خواهد شد

اگر صدای انسان بی خردی را که در اتوبوس وقتی شما برای سوار شدن کسی را معطل کردید می شنوید که می گوید: " آقا بیائید بالا کار و زندگی داریم " آنوقت ارزش مناسب سازی بیشتر برایتان جلوه می کرد

مگر گل شبدر چه کم از لاله ی قرمز دارد؟ با اندکی تأمل بیشتر به این مطلب فکر می کنیم که اصلاً مناسب سازی چیست؟ تا چقدر اهمیت دارد؟ تا چه حدی ارزشمند است؟ دامنه وسعت آن تا کجاست چه کسی باید به آن بیشتر بیندیشد و نتیجه به چه کسانی بر می گردد؟

با قدری تأمل بزرگترین مبانی ارزش که همانا عدالت و مساوات اجتماعی است در این حوزه باید بازنگری شود و حتماً مشکل دارد بلکه حقیقتاً همین ارتباط تنگاتنگ عاطفی انسانها و ویژگیهای بارز و والای بشری است که ما را وادار می کند تا جامعه ای بسازیم مناسب.

در خاتمه پیشنهاد می کنم، اینکه کجا مناسب سازی شود، چگونه مناسب سازی شود و ... از خود جامعه هدف بپرسیم و هرگز فراموش نکنیم که " بنی آدم اعضای یکدیگرند که در آفرینش ... "

اکنون صادقانه و بی تکلف به شخصه به عنوان یک نماینده جامعه هدف هر آنچه را می بایست در طبق اخلاص تقدیم داشتیم دست یاری به سویتان گرفتم

حال این دست ما و این دست شما

: یا علی مدد